

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne: **JUDr. M. I.**, nar. 22.9.1950, bytom Cesta k lesu č. 4, Martin, proti žalovaným: **1/ Slovenská republika - Ministerstvo spravodlivosti SR**, so sídlom Bratislava, Župné námestie 13, **2/ Slovenská republika – Okresný súd Martin**, E. B. Lukáča 2A, Martin, o **náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch**, vedenej na Okresnom súde Martin pod sp. zn. 9C/167/2009 a na Krajskom súde v Žiline pod. sp. zn. 9NcC/8/2010, v konaní o vylúčení sudcov Krajského súdu v Žiline z prejednávania a rozhodovania veci takto

r o z h o d o l :

1. Sudcovia Krajského súdu v Žiline, JUDr. J. K., JUDr. M. B., JUDr. O. B., JUDr. J. B., Mgr. F. D., JUDr. A. G., Mgr. K. H., JUDr. Z. J., JUDr. L. M., JUDr. I. N., JUDr. A. P., JUDr. K. P., JUDr. F. P., Mgr. Z. Š., JUDr. M. U., JUDr. G. V., JUDr. D. W., **s ú v y l ú č e n í** z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 9NcC/8/2010 (vec Okresného súdu Martin sp. zn. 9C/167/2009).

2. Sudcovia Krajského súdu v Žiline, JUDr. E. K., Mgr. K. B., JUDr. D. C., JUDr. E. Č., JUDr. M. D., JUDr. Y. D., JUDr. M. J., JUDr. J. K., JUDr. E. M., JUDr. J. M., JUDr. P. P., JUDr. T. R., JUDr. M. R., JUDr. V. S., Mgr. M. Š., JUDr. E. Š., Mgr. N. T., JUDr. R. U., JUDr. J. U., JUDr. E. V., **n i e s ú v y l ú č e n í** z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 9NcC/8/2010 (vec Okresného súdu Martin sp. zn. 9C/167/2009).

O d v ô v o d n e n i e

V konaní, vedenom na Okresnom súde Martin pod sp. zn. 9C/167/2009 o náhradu nemajetkovej ujmy, oznámili sudcovia Okresného súdu Martin, že sú u nich dané dôvody, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci (§ 14 ods. 1 a § 15 O. s. p.).

O tom, či sudcovia Okresného súdu Martin sú v tejto veci vylúčení z prejednávania a rozhodovania, mal rozhodnúť Krajský súd v Žiline ako súd nadriadený (§ 16 ods. 1 O. s. p.) v konaní sp. zn. 9 NcC/8/2010. Pretože podľa oznámenia sudcov Krajského súdu v Žiline sú u nich dané dôvody vylučujúce sudcu z prejednávania a rozhodovania veci (§ 14 ods. 1 a § 15 O. s. p.), bol spis predložený na rozhodnutie Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd nadriadený Krajskému súdu v Žiline (§ 16 ods. 1 O. s. p.) posudzoval opodstatnenosť oznámenia sudcov (§ 15 O. s. p.) z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci. Vychádzal pritom z § 14 ods. 1 O. s. p., v zmysle ktorého sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci, ak so zreteľom na ich pomer k veci, účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o nezaujatosti. Účelom tohto ustanovenia je prispieť k nestrannému prejednaní veci, k nezaujatému prístupu súdu k účastníkom alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Z hľadiska vylúčenia sudcu je právne významným vzťah sudcu buď k prejednávanej veci (o ktorý ide v prípade konkrétneho záujmu sudcu na určitom spôsobe skončenia konania a rozhodnutia o veci), alebo k účastníkom konania (ide oň napríklad v prípade priateľského vzťahu sudcu k účastníkovi konania), alebo k zástupcovi účastníka konania.

Integrálnou súčasťou práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd) je garancia toho, aby vo veci rozhodoval nezávislý a nestranný sudca. Ústavná úprava práva na spravodlivý proces (čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky) zároveň na druhej strane zahrňuje aj právo na to, aby právna vec účastníka nebola odňatá zákonnému sudcovi, ktorý bol určený podľa zákonných pravidiel príslušnosti súdov (čl. 48 Ústavy Slovenskej republiky). V zásade teda platí, že v určitej právnej veci by mal rozhodovať nezávislý a nestranný sudca vecne a miestne príslušného súdu, určený rozvrhom práce príslušného súdu a tento tzv. zákonný sudca by sa už v ďalšom priebehu konania nemal meniť. Výnimku z ústavnej zásady nezmeniteľnosti zákonného sudcu predstavuje inštitút vylúčenia sudcu z rozhodovania, ktorý zákonom predpokladaným postupom a zo zákonom

predpokladaných dôvodov pripúšťa, aby zákonný sudca bol vylúčený z ďalšieho rozhodovania. Zámer, ktorý tu umožňuje prelomiť ústavnú zásadu nezmeniteľnosti zákonného sudcu, spočíva v zmarení hroziaceho rizika, že by vo veci mohol rozhodovať zaujatý a nie nestranný sudca.

Nestrannosť sa definuje spravidla ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti) a stranickosti (nadržania určitej procesnej strane). Obsahom práva na nestranný súd je, aby rozhodnutie v konkrétnej veci bolo výsledkom konania nestranného súdu. Súd musí každú vec prerokovať a rozhodnúť tak, aby voči účastníkom postupoval nezaujato a neutrálne, žiadnemu z nich nenadŕžal a objektívne posúdil všetky skutočnosti závažné pre rozhodnutie vo veci. Nestranný súd poskytuje všetkým účastníkom konania rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok (Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 15.10.1998, sp. zn. II. ÚS 71/97). Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania veci buď na návrh účastníka súdneho konania (§ 15a O. s. p.), alebo na základe návrhu (oznámenia) samotného sudcu (§ 15 O. s. p.). Obsahom práva na prerokovanie veci pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prerokovania a rozhodovania veci pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prerokovanie veci nestranným súdom je len povinnosť súdu prerokovať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia veci pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 11.11.1997, sp. zn. I. ÚS 73/97; Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 25.3.1998, sp. zn. I. ÚS 27/98; Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 24.6.2003, sp. zn. II. ÚS 121/03).

Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napríklad Piersack proti Belgicku). Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkazy o skutočnej zaujatosti (pozri napríklad Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, ale existencia objektívnych

skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vznikáť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje teória zdania nezaujatosti [porovnaj tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná („Justice must not only be done, it must also be seen to be done“)]. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt proti Belgicku). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k účastníkom konania. Posúdenie nestrannosti sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti, resp. nezaujatosti zákonného sudcu je to, či obava účastníka konania je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu (Pullar proti Spojenému kráľovstvu), teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného.

Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhliadnuc od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľne skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (pozri tiež Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietat' zaujatosť dôležitá, ale nie rozhodujúca; určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú.

Z uvedenej judikatúry ESLP a Ústavného súdu Slovenskej republiky možno vyvodit', že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriaďovať prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k veci disponuje. Aj pri zohľadnení teórie zdania môže byť sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k

veci, účastníkom alebo ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „sine ira et studio“, teda nezávisle a nestranne.

V prípade sudcov Krajského súdu v JUDr. E. K., JUDr. D. C., JUDr. E. Č., JUDr. M. D., JUDr. J. K., JUDr. E. M., JUDr. J. M., JUDr. T. R., JUDr. M. R., JUDr. V. S., Mgr. M. Š., JUDr. E. Š., JUDr. J. U., uvedených vo výroku 2., ktorí nachádzali svoju subjektívnu zaujatosť v kolegiálnom vzťahu k žalobcovi ako sudcovi vykonávajúcim svoju funkciu na okresnom súde, absentuje objektívny základ nimi konštatovanej zaujatosti, pretože vzájomné vzťahy medzi sudcami sú založené na profesionalite a kolegiálnosti. Ak rámec týchto vzájomných vzťahov neprekročí rámec profesionálnosti a kolegiálnosti, nemožno mať, bez ďalšieho, pochybnosti o ich nezaujatosti. Až v prípade, že by vzájomný vzťah prerástol cez rýdzo profesionálny rámec výkonu funkcie sudcu a nadobudol charakter bližšieho osobného vzťahu, pôjde o okolnosť vzbudzujúcu opodstatnené pochybnosti o nezaujatosti a teda išlo by o dôvod pre vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodovania veci. Len tá skutočnosť, že určitá vec sa týka sudcu, ku ktorému majú iní sudcovia kolegiálny vzťah, nemôže založiť pomer predpokladaný ustanovením § 14 ods. 1 O. s. p..

Najvyšší súd nevyлúčil vyššie menovaných sudcov Krajského súdu v Žiline ani z dôvodu, že svoju zaujatosť vyvodzovali z pomeru k veci. Tento pomer k veci odôvodňovali podaním obdobnej žaloby o náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch smerujúcu proti Slovenskej republike v zastúpení Ministerstvom spravodlivosti SR (JUDr. E. K., Mgr. K. B., JUDr. D. C., JUDr. M. D., JUDr. E. M., JUDr. T. R., Mgr. M. Š., JUDr. E. Š., Mgr. N. T., JUDr. J. U., JUDr. E. V.), rovnako pomer k veci vyvodili zo skutočnosti, že sa týka každého sudcu (JUDr. J. K., JUDr. J. M., JUDr. M. R., JUDr. V. S.).

JUDr. M. J. sa napriek podanej rovnakej žalobe vo veci necítil byť zaujatý, rovnako tak ani sudcovia JUDr. P. P. a JUDr. R. U. pre svoj rýdzo kolegiálny vzťah k žalobkyni.

Najvyšší súd Slovenskej republiky so zreteľom na uvedené skutočnosti nezistil u nevyлúčených sudcov žiadny dôvod zaujatosti objektívnej povahy, pre ktorý by mohli vzniknúť pochybnosti o tom, že títo sudcovia Krajského súdu v Žiline nebudú v predmetnej veci

postupovať nezaujato, neutrálne; preto o týchto sudcoch, uvedených vo výroku 2., rozhodol tak, že nie sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania tejto veci.

Ďalší sudcovia Krajského súdu v Žiline, uvedení vo výroku 1. tohto rozhodnutia, uviedli, že sa cítia byť subjektívne zaujatí pre svoj bližšie špecifikovaný priateľský vzťah k žalobkyni. Ide teda o blízky vzťah k účastníkovi, ktorý je relevantný z hľadiska ustanovenia § 14 ods. 1 O. s. p..

Najvyšší súd Slovenskej republiky preto o týchto sudcoch rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokoch tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok

V Bratislave 17. septembra 2010

JUDr. Daniela Š v e c o v á , v. r.
predsedníčka senátu

Za správnosť :
Hrčková Marta